

SOFT SKILLS I

БІБЛІОТЕКАРІ: КРОК ДО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Бакуменко Лариса Григорівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій
директорка Наукової бібліотеки
Української інженерно-педагогічної академії

**«Привабливий імідж бібліотекаря
безпосередньо пов'язаний з його
коефіцієнтом корисної дії. Нові технології
створення електронних інформаційних
продуктів, потенціал і потреби інтернет-
простору демонструють необхідність
професійної міграції бібліотекарів у нові
сфери діяльності, розширення, а не звуження
поля бібліотечних послуг»
[І. С. Гейзе]**

**Кваліфіковані фахові
знання та навички**

**Соціально-комунікативні
навички - soft skills**

Типи навичок професійного середовища

«Soft skills» (м'які навички)

– соціально комунікативні, неспеціалізовані, надпрофесійні, ситуативні вміння, знання, риси характеру, універсальні навички:

- прояв яких складно відстежити, перевірити і наочно продемонструвати;
- корисні для будь-якого виду діяльності;
- дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, змінювати сферу зайнятості, вирішувати нестандартні завдання;
- формують міжособистісні відносини в суспільстві та колективі і дозволяють бути успішними;
- поєднують у собі особистісні якості, поведінкові і соціальні установки.

«Hard skills»

(«тверді» навички) – професійні, функціонально-технічні, вузькоспеціальні навички, які:

- діють в межах конкретної професії, сталих умовах та формалізованому процесі роботи;
- ефективні для вирішення типових завдань, характерних для однієї сфери діяльності;
- можна наочно продемонструвати.

«Digital skills» – інформаційно-цифрові навички:

- вільне володіння комп'ютером;
- знання комп'ютерних програм;
- знання програм відкритого доступу;
- вільне спілкування в соціальних мережах, (мнемонічні програми для запам'ятовування).

Професійна успішність співробітника

«Hard skills»
- 15 %

«Soft skills»
- 85 %

Роботизований чи людський ресурс?

- адаптації до змін і переорієнтації у разі втрати актуальності тієї чи іншої роботи, того чи іншого процесу (наприклад, для подолання стереотипів громадської свідомості про бібліотечну професію як одну з найконсервативніших та далеких від новацій);
- сприяння взаємодії між собою в колективі незалежно від виконуваних завдань чи обов'язків;
- формування власної репутації і репутації команди;
- побудови кар'єри.

Soft skills потрібні для:

Інститут Макса Планка в Мюнхені (Німеччина) виділяє 4 групи soft skills, які є особливо важливими у сучасному суспільстві:

- особистісна динаміка (почуття відповідальності, прагнення до досягнень, впевненість в собі, висока мотивація);
- область міжособистісних відносин (контактність, об'єктивна самооцінка, співчуття та співпереживання іншим людям);
- прагнення до успіху (самовіддача, мотивація до підтримання статусу, схильність до систематизації, ініціативність);
- витривалість (стійкість до критики, стійкість до невдач, позитивна емоційна установка, твердість життєвої позиції, задоволення роботою).

Різні підходи до класифікації soft skills

Н. Длугунович вказує на 4 групи soft skills, які необхідно опанувати для просування по кар'єрним сходинкам:

- особиста ефективність;
- комунікативні навички;
- управлінські навички;
- стратегічні навички.

Чіткої класифікації soft skills не існує.

Тайм-менеджмент, адаптивність (уміння пристосовуватися), надійність, самомотивованість, **комунікативні здібності** (комунікабельність), **емоційний інтелект, критичне мислення**, здібності до вирішення завдань та проблем, вміння публічно виступати, здібності ділового спілкування, **вміння працювати в команді** (командна робота), цифрове спілкування, лідерські якості, ініціативність, **креативність**, кооперативність, гнучкість розуму, **стресостійкість**, ввічливість, чесність, навички міжособистісного спілкування, позитивний настрій, **професіоналізм, відповідальність**, знання професійної етики, трудова етика, вміння доносити свою думку зрозуміло і ввічливо, **самоосвіта** (бажання навчатися протягом життя), саморозвиток, мотивація, увага до деталей, самосвідомість, самоконтроль, напористість, **емпатія** (здатність до співчуття), позитивний настрій, стрес-менеджмент, гнучкість, впевненість, прийняття критики, точність, харизма, вміння вести переговори, терпіння, вміння вирішувати конфлікти, ентузіазм, **уміння слухати**, дедуктивне мислення, **стратегічне мислення**, вміння себе презентувати (самопрезентація), естетичні здібності, **уміння аналізувати та робити висновки**, вміння планувати на перспективу, цікавість, завзятість, **багатозадачність, прийняття інновацій**, переконання, товариськість, **уміння формувати власну думку** та приймати рішення та ін.

Різновиди soft skills

Сучасний образ бібліотекаря

«Сучасний образ бібліотекаря – це складний багатокомпонентний комплекс характеристик та вмінь, базовими складовими якого є:

- зовнішній вигляд,
- культура спілкування,
- культура обслуговування,
- професіоналізм та компетентність,
- вміння швидко реагувати на новації у професійній діяльності,
- креативність та винахідливість,
- вміння презентувати себе...

Ефективним способом деструкції стереотипу архаїчності та непопулярності образу бібліотекаря є ефект неочікуваності – парадоксальності нетипової поведінки, вчинків чи образів, що контрастують зі стереотипним сприйняттям певної професії чи особи:

«Образ сучасного бібліотекаря формується під впливом неочікуваних бібліотечних сенсацій»»

(Н. Завадська)

Персональні – навички, що формуються індивідуальними рисами характеру:

- емоційний інтелект (здатність до розпізнавання і вияву емоцій, керування ними й використання емоційної інформації в мисленні та діяльності);
- гнучкість розуму;
- адаптивність;
- емпатія;
- стресостійкість;
- лідерські якості;
- критичне мислення;
- уміння формувати власну думку;
- ініціативність;
- креативність;
- позитивний настрій;
- відповідальність;
- самосвідомість;
- саморозвиток тощо.

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

Комунікативні – навички спілкування з людьми, які допомагають налагодити комунікацію з колективом та співробітниками, а також з партнерами (інших установ та організацій) і користувачами, це:

- комунікабельність;
- уміння працювати в команді;
- здатність до цифрового спілкування;
- навички міжособистісного спілкування;
- прийняття критики;
- уміння слухати;
- застосування трудової етики;
- уміння доносити свою думку зрозуміло і ввічливо;
- товариськість;
- ввічливість;
- увага до деталей;
- терпіння та ін.

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

Організаційно-управлінські – навички, що визначаються здібностями до організації діяльності та управління колективом, групою, допомагають ефективно вибудовувати власну та колективну роботу, раціонально використовувати ресурси для досягнення поставлених задач:

- тайм-менеджмент або вміння управляти часом;
- самоорганізація;
- самоконтроль;
- знання професійної етики;
- здібності до командування;
- здібності до вирішення завдань та проблем;
- вміння аналізувати та робити висновки;
- вміння приймати рішення;
- стратегічне мислення;
- вміння планувати на перспективу;
- стрес-менеджмент;
- мотивація;
- управління конфліктами;
- багатозадачність (здатність людини швидко перемикається з однієї справи на іншу, а також виконувати кілька справ одночасно).

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

Когнітивно-інформаційні – навички, пов'язані із пошуково-інформаційними здібностями:

- самоосвіта (бажання навчатися протягом життя);
- логічне мислення;
- інформаційна грамотність;
- медіаграмотність;
- здатність до управління знаннями та інформацією;
- прийняття та схвалення інновацій;
- цікавість;
- уміння працювати з різними джерелами інформації.

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

Підприємницькі – навички, які сприяють популяризації організації (у нашому випадку – бібліотеки), її підтримці і розвитку, необхідні для передбачення потреб та просування нових ідей:

- уміння вести переговори;
- уміння встановлювати контакти і зв'язки;
- уміння себе презентувати – самопрезентація;
- івент-менеджмент;
- напористість;
- уміння публічно виступати;
- уміння володіти аудиторією;
- уміння проводити презентації та інші заходи.

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

Громадські – навички, які сприяють підтримці громади на місцевому рівні:

- громадська активність;
- уміння генерувати проекти;
- правова обізнаність;
- екологічна грамотність;
- патріотичність;
- толерантність.

**Типи soft skill для фахівців
бібліотечної галузі**

- **Особистість-професіонал** – людина, яка спирається лише на отримані знання, кваліфіковано виконує свою роботу, але не готова до змін, її все влаштовує так як є.
- **Особистість-новатор** – соціалізована людина, яка не дуже обізнана у професійній сфері, але має креативний погляд на життя та на професійний аспект своєї діяльності, прагне до змін та вдосконалення, не стоїть осторонь та готова ризикувати.
- **Особистість-новатор-професіонал** – поєднує в собі кваліфіковані професійні якості посилені особистісними якостями. Такий тип працівників здатний не тільки утримувати, а ще й посилювати позиції бібліотеки, впливати на зростання її популярності та іміджу.
- **Особистість-новатор-професіонал-лідер** – людина, наділена поряд з особистісними і професіональними також лідерськими якостями, авторитетна, здатна вести за собою колег, втілювати новації та відповідати за свої дії та дії колег.
- **Особистість-новатор-професіонал-керівник** – людина-управлінець, лідер вищого гатунку, здатний створити команду та згуртувати колектив, керувати колективом, виявляти та розвивати лідерські якості колег, делегувати повноваження, брати відповідальність за результат і приймати рішення.

**Типи бібліотекарів стосовно володіння
ними навичками soft skills**

Самоаналіз

**Сильні
та
слабкі**

**SUPER
LIBRARIAN**

- Неочікуваними
- Сенсаційними
- Привабливими
- Трендовими
- Різноплановими
- Комфортними
- Дружніми
- Емпатичними
- Магнетичними
- Суперовими

Побажання бібліотекарям

- 1. Візнюк В. Soft skills бібліотечного лідера. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2020. № 4. С. 8-10.
- 2. Гейзе І. С. Професійний імідж сучасного бібліотекаря. Бібліотека – пріоритетний ресурс освіти: нові можливості бібліотек ВНЗ у сучасному інформаційному просторі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 18 листоп. 2015 р. / Житомир. Нац.. агроєкол. ун-т; [редкол.: М. В. Ігнатюк, О. С. Кільницька, І. С. Гейзе]. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. С. 62-66. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/3354/1/Library_ZNAU_2015_62-66.pdf.
- 3. 12 soft skills 21 століття. Коуч-книжка для натхнення і розвитку ; пер. з рос. І. Юрені. Харків: Моноліт Бізз, 2022. 208 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/12-soft-skills-21-stolittja-kouch-knizhka-dlja-natnennja-i-rozvitku-zbirnik-samari-audioknizhka.html>
- 4. Длугунович Н. А. Soft skills як необхідна складова підготовки іт-фахівців. Вісник Хмельницького національного університету. 2014. №6 (219). С. 239-242. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/tech/2014_6/47.pdf
- 5. Єршова Л. Емоційний інтелект як джерело особистісного та професійного успіху: презентація / Ін-т професійно-технічної освіти НАПН України. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cdYi7c9ASCM>
- 6. Завадська Н. Сучасний образ бібліотекаря у контексті соціальних комунікацій. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2018. №1. С. 2-4.
- 7. Здановська В. Робот у бібліотеці: конкурент чи компаньйон? Бібліотечна планета. 2020. № 3. С. 26-28.
- 8. Кольцова Т. Н. Профессиональный имидж современного библиотекаря [Електронний ресурс] / Т. Н. Кольцова // Молодые в библиотечном деле. 2009. № 4/5. С. 15–17. URL: 65 http://www.library.ru/1/education/journal/archive/mbd_4-5_2009.pdf
- 9. Кущук Т. Командний успіх у стилі «бібліо». Бібліотечна планета. 2021. № 3. С. 19-21.
- 10. Махначова Н.М., Мідляр А.К. «Soft skills» керівника підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 380-383. URL: <http://global-national.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3140-makhnachova-n-m-midlyar-a-k-soft-skills-kerivnika-pidpriemstva>
- 11. Навички, важливі для кар'єри [Електронний ресурс]. URL: <http://www.bati.ber.te.ua/index.php/ua/poradi-vipusknikam/skladova-kar-eri>.
- 12. Цимбалюк П. Професійні компетенції бібліотекарів – важливий складник успішної бібліотеки. Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. 2020. № 3. С. 34-35.

Використана література

Дякую за увагу!

Бакуменко Лариса Григорівна,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
директор Наукової бібліотеки
Української інженерно-педагогічної академії

bakumenkol@ukr.net